

**Diagnoza implementacji kompetencji kluczowych
w kontekście potrzeb, uwarunkowań lokalnych
i regionalnych oświaty
oraz rynku pracy**

**Zespół Szkół Zawodowych Nr 1
im Marii Skłodowskiej-Curie w Brzegu**

Opracowanie: Agnieszka Sekułowicz

Brzeg 2010

Copyright © by Dolnośląska Szkoła Wyższa
Wrocław 2010

SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo – zachodniej” realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia

Publikacja dystrybuowana jest bezpłatnie

LIDER PROJEKTU

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9

tel./fax +48 817491777

email: Sekretariat@wsei.lublin.pl

PARTNER PROJEKTU

Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

53-609 Wrocław, ul. Wagonowa 9

tel./fax +48 713561538

email: skk@dswe.pl

Spis treści

1. WSTĘP	
1.1. Informacje dotyczące dokumentów stanowiących podstawę analizy.....	5
1.2. Informacje o przeprowadzonych wywiadach.....	5
1.3. Informacja o seminarium oraz jego uczestnikach.....	6
1.4. Inne źródłach danych dla diagnozy	6
2. MIKROEKONOMICZNE ORAZ SPOŁECZNE OTOCZENIE SZKOŁY	
2.1. Położenie geograficzne szkoły	7
2.2. Regionalny i lokalny rynek pracy	10
2.3. Lokalne instytucje oraz inicjatywy mające wpływ na sytuację lokalnego rynku pracy.....	12
2.4. Prognozy demograficzne.....	13
2.5. Kompetencje kluczowe a lokalny rynek pracy	16
3. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY	
3.1. Krótki opis bazy dydaktycznej.....	18
3.2. Charakterystyka uczniów szkoły	21
3.3. Charakterystyka kadry pedagogicznej.....	24
3.4. Współpraca szkoły z instytucjami samorządu lokalnego, pracodawcami, instytucjami pozarządowymi.....	25
3.5. Funkcjonujące w szkole inicjatywy uczniowskie	26
3.6. Planowane kierunki rozwoju szkoły.....	27
4. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE	
4.1. Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe.....	29
4.2. Możliwości zatrudnienia i funkcjonowanie absolwentów na lokalnym oraz regionalnym rynku pracy	31
4.3. Współpraca szkoły z pracodawcami	32
5. KOMPETENCJE KLUCZOWE W PROCESIE DYDAKTYCZNYM	
5.1. Znajomość zagadnienia kompetencji kluczowych przez kadre pedagogiczną.....	33
5.2. Dotychczasowe doświadczenia w kształtowaniu kompetencji kluczowych w procesie dydaktycznym.....	33

5.3. Formy realizacji podstawy programowej.....	34
5.4. Dotychczasowe doświadczenia szkoły w projektach współfinansowanych przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w kontekście kształtowania kompetencji kluczowych.....	34
6. PODSUMOWANIE	
6.1. Wnioski	35

1. WSTĘP

Regionalna „Diagnoza implementacji kompetencji kluczowych w kontekście potrzeb, uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty oraz rynku pracy” powstała w odpowiedzi na merytoryczne potrzeby odniesienia dla kolejnych działań przeprowadzanych w ramach ponadregionalnego programu rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych centralnej i południowo-zachodniej Polski – Szkoła Kluczowych Kompetencji. Jest to projekt finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: Priorytet II. Wysoka jakość systemu oświaty: Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia.

1.1 Informacje dotyczące dokumentów stanowiących podstawę analizy

W Diagnozie implementacji kompetencji kluczowych w kontekście potrzeb, uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty oraz rynku pracy wykorzystano następujące dokumenty:

- Plan rozwoju lokalnego powiatu brzeskiego na lata 2004–2013;
- Plan rozwoju lokalnego gminy Miasto Brzeg (Załącznik do Uchwały nr XXXV/265/05 Rady Miejskiej w Brzegu z dnia 25 lutego 2005);
- Strategia rozwoju województwa opolskiego (Załącznik do Uchwały Nr XXXIX/350/2005 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 11 października 2005 r.);
- Strategia rozwoju województwa opolskiego na lata 2000–2015;
- Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Miasto Brzeg 2010–2015 (Załącznik do Uchwały Nr LII/548/09 Rady Miejskiej Brzegu z dnia 22 grudnia 2009 r.);
- Lokalny program rewitalizacji miasta Brzeg na lata 2009–2015.

1.2 Informacje o przeprowadzonych wywiadach.

12 kwietnia 2010 w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 zostało przeprowadzone seminarium dotyczące ponadregionalnego programu rozwijania umiejętności uczniów szkół centralnej i południowo-zachodniej Polski – Szkoła Kluczowych Kompetencji. Po seminarium został przeprowadzony wywiad grupowy z nauczycielami oraz dyrektcją szkoły. Drogą mailową zostały też przeprowadzone wywiady kwestionariuszowe z dyrekcją oraz nauczycielami.

Wywiady kwestionariuszowe obejmowały następujące zagadnienia:

Kwestionariusz dla dyrekcji:

- Trudności oraz zalety pracy z gronem pedagogicznym;
- Dobór nauczycieli do udziału w projekcie;
- Planowane kierunki rozwoju placówki;
- Konieczności zmian w placówce;
- Zalety placówki;
- Wady placówki.

Kwestionariusz dla nauczycieli:

- Powody, dla których nauczyciele zdecydowali się na udział w projekcie;
- Konieczne zmiany w szkole;
- Problemy, na jakie natrafiają nauczyciele w trakcie swojej pracy;
- Nadzieje oraz wątpliwości związane z udziałem w projekcie.

Wywiad przeprowadzony z dyrekcją oraz nauczycielami biorącymi udział w projekcie dotyczył:

- Informacji o profilu szkoły;
- Strategii rozwoju szkoły;
- Możliwości rozwoju uczniów w szkole;
- Głównych problemów związanych z pracą w szkole.

1.3 Informacja o seminarium oraz jego uczestnikach

12 kwietnia 2010 roku w budynku Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu odbyło się seminarium inauguracyjne projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji.

W seminarium uczestniczyli:

- Przedstawiciele Regionalnego Biura Projektu – koordynator regionalny Paweł Korczewski; menadżer ds. implementacji i merytorycznego nadzoru nad wdrażaniem programów w szkołach Dorota Malczewska-Petru oraz autorka diagnozy Agnieszka Sekułowicz;
- Przedstawiciele Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1: Dyrektorka Renata Listowska oraz nauczyciele realizujący zadania projektu.

1.4 Inne źródłach danych dla diagnozy

W Diagnozie zostały wykorzystane informacje zamieszczone na stronach internetowych:

- <http://www.bip.gov.pl>
- <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PB0165>
- http://zsp_brzeg.wodip.opole.pl/

2. MIKROEKONOMICZNE ORAZ SPOŁECZNE OTOCZENIE SZKOŁY

2.1 Położenie geograficzne szkoły

Zespół Szkół Zawodowych nr 1 znajduje się na terenie województwa opolskiego w powiecie brzeskim w mieście Brzeg.

Województwo opolskie położone jest w południowo-zachodniej części kraju. Sąsiaduje z województwami: śląskim, łódzkim, wielkopolskim oraz dolnośląskim. Od południa graniczy z Republiką Czeską.

Pod względem geograficznym ok. 75% powierzchni województwa stanowi Nizina Śląska. Pozostałe 25% to tereny górskie Sudetów Wschodnich (Góry Opawskie), Przedgórze Sudeckiego i Wyżyny Śląskiej (grzbietu Chełma z Górą św. Anny) oraz Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej (Próg Woźnicki).

Województwo opolskie należy do grupy małych regionów europejskich, zajmując 9412 km² powierzchni (3,0%) z ludnością 1055 tys. osób. Śląsk Opolski nie jest regionem najmniejszym wśród struktur tego typu w Unii Europejskiej (UE), w Polsce mniejsze jest województwo lubuskie.

Administracyjnie województwo opolskie dzieli się na 12 powiatów, w tym 1 powiat grodzki (Opole) oraz 71 gmin (w tym 3 miejskie, 31 miejsko-wiejskich i 37 wiejskich).

W układzie hierarchiczno-funkcjonalnym województwa opolskiego wyróżnia się cztery poziomy ośrodków, ze względu na kryterium funkcji obsługi: ośrodek wojewódzki – Opole, główne centrum obsługi regionu z siedzibami instytucji ogólno- i ponadregionalnych; ośrodki subregionalne obsługujące duże obszary województwa (Kędzierzyn-Koźle, Nysa, Brzeg i Kluczbork), powiatowe ośrodki obsługi ponadlokalnej (Głubczyce, Krapkowice, Namysłów, Olesno, Prudnik i Strzelce Opolskie) oraz centra obsługi lokalnej, obejmujące pozostałe miasta i siedziby gmin wiejskich.

Ryc 1. Strefy funkcjonalno-przestrzenne województwa opolskiego.

Powiat brzeski jest jednym z 12 powiatów Opolszczyzny. Leży na zachodzie województwa opolskiego, granicząc od północy z powiatem namysłowskim, od południa z powiatem nyskim, a od wschodu z powiatem opolskim. Zachodnia granica powiatu jest granicą województw opolskiego i dolnośląskiego. Historycznie powiat brzeski w większej części położony jest na Dolnym Śląsku, zważywszy na fakt, że granica między Górnym a Dolnym Śląskiem przebiega na linii rzek Stobrawy i Nysy Kłodzkiej.

Powiat brzeski położony jest w środkowej części nieckowatej Niziny Śląskiej, w obrębie doliny Odry i doliny Nysy Kłodzkiej. Pod względem fizyczno-geograficznym jego teren znajduje się w obrębie makroregionu Nizina Śląska oraz mezoregio-

-fizycznej miasto położone jest w środkowej części Niziny Śląskiej. Zdecydowanie większa jego część znajduje się na Równinie Wrocławskiej, jedynie niewielka, północno-wschodnia część Brzegu należy do Pradoliny Wrocławskiej (doliny Odry). Współrzędne geograficzne miasta to: 50°52' szerokości geograficznej północnej oraz 17°29' długości geograficznej wschodniej. Pod względem podziału przyrodniczo-leśnego miasto zaliczane jest do V Krainy Śląskiej, na obszarze 2. Dzielnicy Wzgórz Dolnośląskich. Brzeg zajmuje powierzchnię ok. 14,6 km² (1461 ha). Klasyfikację gruntów gminy podaje tabela nr 1².

Powierzchnia gminy Miasto Brzeg:

Użytki rolne ogółem	384 ha
Grunty orne	296 ha
Łąki i pastwiska	75 ha
Lasy	4 ha
Wody	b.d
Drogi	41 km
Grunty będące własnością gminy, w tym tereny zabudowane	593,7 ha
Grunty Skarbu Państwa	~ 600 ha

(Źródło: Plan rozwoju lokalnego gminy Miasto Brzeg)

2.2 Regionalny i lokalny rynek pracy

W powiecie brzeskim zlokalizowanych jest około 8600 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, z czego ponad połowa zlokalizowana jest w mieście Brzeg. W przeważającej większości podmioty te reprezentują sektor prywatny (około 94% wszystkich podmiotów gospodarczych ogółem) i należą do właścicieli krajowych. Ponad 3/4 podmiotów gospodarczych to zakłady osób fizycznych. Pozostałe podmioty gospodarcze to według ilości: spółki cywilne, spółki prawa handlowego, spółdzielnie i przedsiębiorstwa państwowe.

Pod względem liczby zatrudnionych zdecydowanie dominują podmioty małe, zatrudniające do 49 pracowników. Stanowią one około 98–98,8% wszystkich zarejestrowanych podmiotów (w tym blisko 95% wszystkich podmiotów gospodarczych stanowią mikroprzedsiębiorcy zatrudniający do 10 pracowników). Średnie przedsiębiorstwa (50–249 pracowników) stanowią ok. 1% ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów, a przedsiębiorstw dużych, zatrudniających powyżej 250 pracowników, jest ok. 0,2%.

² Plan rozwoju lokalnego gminy Miasto Brzeg.

W sektorze rolniczym pracuje 34%, a pozarolniczym 66% ogółu zatrudnionych.

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej dominuje handel i naprawy (około 31% ogólnej liczby podmiotów), następnie obsługa nieruchomości i firm (około 20% ogólnej liczby podmiotów), a ponadto sekcje: przemysłowa (ok. 9%), budownictwa (ok. 12%), transportu, gospodarki magazynowej i łączności (ok. 6%). Mniejsze w strukturze, ale dynamicznie zwiększające swój udział mają takie sekcje jak: pośrednictwo finansowe (ok. 3%), ochrona zdrowia i opieka społeczna (ok. 4%).

Pomimo usytuowania powiatu brzeskiego w rolnej i rolno-leśnej strefie funkcjonalnej województwa opolskiego istnieją atrakcyjne tereny, na których możliwa jest lokalizacja nawet dużych inwestycji. Do miejsc takich należą przede wszystkim tereny po byłym lotnisku na Skarbimierzu oraz tereny wokół zjazdu z autostrady (tzw. Węzeł Przyleski).

W powiecie brzeskim utrzymuje się względnie wysoka dynamika wzrostu ilości przedsiębiorstw, wynosząca +2,2% (dane za I półrocze 2002 r.) – porównywalna ze średnią krajową. Największe przyrosty dotyczą najmniejszych przedsiębiorców (mikroprzedsiębiorców zatrudniających do 10 osób), wzrasta także liczba podmiotów średnich, natomiast zmniejszała się w ostatnich dwóch latach liczba firm dużych i małych, ale tych zatrudniających powyżej 10 pracowników. Wartość wskaźnika przedsiębiorczości w powiecie brzeskim wynosiła w końcu czerwca 2002 r. 87,1, co było najwyższą wartością w województwie (po mieście Opolu) i przekraczała średnią krajową.

Dominującymi gałęziami przemysłu w powiecie brzeskim są:

- a) Przemysł elektromaszynowy, którego głównymi przedstawicielami są:
 - Meprozet sp. z.o.o – brzeska fabryka pomp i armatury,
 - Besel – brzeski producent silników elektrycznych,
 - Agromet – brzeski producent maszyn rolniczych,
 - Grodkowskie Zakłady WYROBÓW METALOWYCH SA – producent butli gazowych i gaśnic,

- b) Przemysł spożywczy, którego głównymi przedstawicielami są:
 - Odra Brzeg – producent słodyczy z Brzegu,
 - GOMI – producent nabiału w Grodkowie,
 - Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Brzegu,
 - Cukrownia w Lewinie Brzeskim,
 - Głubczyce SA – zakłady piwowarskie z siedzibą w Brzegu,
 - CONTIPASZ – producent pasz dla zwierząt z Grodkowa,
 - AGROAS – producent pasz z Grodkowa.

Do innych znaczących podmiotów gospodarczych należą również:

- Garbarnia w Brzegu,
- Wielobranżowa Spółka Produkcyjno-Usługowa „Remontex” z Lewina Brzeskiego,
- Mera – producent schodów i elementów drewnianych z Lewina Brzeskiego,
- OKPOL – producent okien ze Skarbimierza,
- Spółka JSS Energy SA – zakład w Skarbimierzu,
- Brzeskie Centrum Handlowe „Marko”,
- Zakład Budowlany Zbigniew Różański z Kościerzyc,
- Opolskie Kopalnie Kruszyw Budowlanych – zakład w Lewinie Brzeskim.

Znaczącą rolę w strukturze gospodarczej powiatu brzeskiego odgrywa rolnictwo. Użytki rolne zajmują ogółem 69% powierzchni powiatu. Najwięcej gruntów rolnych mają gminy: Skarbimierz, Olszanka, Lewin Brzeski i Grodków, gdzie udział użytków rolnych do powierzchni obszaru gminy ogółem przekracza 70%. Znacznie niższy udział użytków rolnych, ale też znacząco gorsze gleby, posiada gmina Lubsza, gdzie dominują lasy. Miasto Brzeg ma znikome ilości gruntów rolnych. Rolnictwo w powiecie brzeskim charakteryzuje się wysokimi wskaźnikami wydajności i wysoką kulturą rolną szczególnie takich upraw jak: zboża, rzepak, rzepik, buraki cukrowe, ziemniaki. Przeciętne gospodarstwo rolne w powiecie brzeskim ma powierzchnię blisko 9 ha. Dużą rolę w edukacji rolników odgrywa Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiowie (gmina Lewin Brzeski)³.

2.3 Instytucje oraz inicjatywy mające wpływ na lokalny rynek pracy

Przeobrażenia zachodzące na rynku pracy są w oczywisty sposób odzwierciedleniem polityk kadrowych realizowanych przez przedsiębiorstwa funkcjonujące na lokalnym rynku. W końcu to przede wszystkim podmioty gospodarcze tworzą bądź likwidują miejsca pracy.

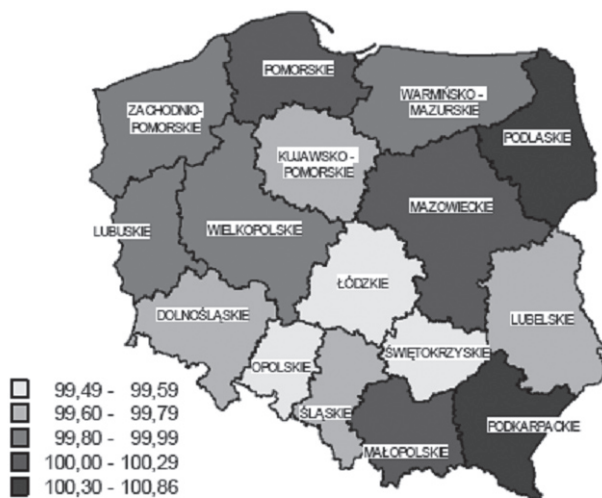
W punkcie 2.2 zostały wymienione podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie powiatu. Mają one bardzo duży wpływ na sytuację lokalnego rynku pracy. Duży wpływ na stopień bezrobocia mają powstające nowe sklepy, które gwarantują zatrudnienie przede wszystkim młodym ludziom (np. sklepy komputerowe, co jest ważne w przypadku absolwentów Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 ze względu na specjalizację informatyczną).

³ Plan rozwoju lokalnego powiatu brzeskiego na lata 2004–2013.

2.4 Prognozy demograficzne

Szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne w perspektywie najbliższych lat powinny się liczyć ze spadkiem liczby uczniów ze względów demograficznych. Liczba urodzeń od końca lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku systematycznie spada.

Ubytek mieszkańców Opolszczyzny jest bardzo duży, porównywalny z ubytkiem ludności województwa łódzkiego oraz świętokrzyskiego.

(Źródło: Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2009 rok)

Gminę miejską Brzeg zamieszkuje ok. 38 tys. mieszkańców. Grodków i Lewin Brzeski są gminami miejsko-wiejskimi z przewagą ludności wiejskiej. Miasto Grodków liczy 9,1 tys. mieszkańców, a tamtejsze tereny wiejskie zamieszkuje 11 tys. osób. Lewin Brzeski liczy ok. 6 tys. mieszkańców, a na terenach wiejskich mieszka 7,6 tys. osób. Pozostałe trzy gminy: Lubsza – ok. 8,5 tys. mieszkańców, Skarbimierz – 6,8 tys. mieszkańców i Olszanka – 5,1 tys. mieszkańców, są gminami wiejskimi o charakterze typowo rolniczym. W sieci osadniczej powiatu znajdują się trzy miasta: Brzeg, Grodków, Lewin Brzeski oraz 117 miejscowości wiejskich, w tym 100 sołectw.

Liczbę osób w poszczególnych gminach obrazuje tabela.

Liczba ludności w powiecie brzeskim z podziałem na gminy

Lp.	Gmina	Liczba mieszkańców ogółem	Miasto	Wieś
1.	Brzeg	38 450	38 450	-
2.	Grodków	20 100	9100	11 000
3.	Lewin Brzeski	13 688	6048	7640
4.	Skarbimierz	6800	-	6800
5.	Lubsza	8460	-	8460
6.	Olszanka	5100	-	5100
7.	Powiat Brzeski	92 598	53 598	39 000

(Źródło: Plan rozwoju lokalnego powiatu brzeskiego na lata 2004–2013)

**Ludność miasta z podziałem na płeć oraz wiek
XII 2000 r. – 39 602
W tym:**

Kobiety	20 638
Mężczyźni	18 964
Osoby w wieku przedprodukcyjnym	8842
Osoby w wieku produkcyjnym	24 984
Osoby w wieku poprodukcyjnym	5776
Zatrudnieni w rolnictwie (leśnictwo, łowiectwo)	133
Zatrudnieni poza rolnictwem	10 056
Stopa bezrobocia	20,2%

(Źródło: Plan rozwoju lokalnego gminy Miasto Brzeg)

**Ludność miasta z podziałem na płeć oraz wiek
XII 2003 r. – 38 718
W tym:**

Kobiety	20 356
Mężczyźni	18 366
Osoby w wieku przedprodukcyjnym	7829
Osoby w wieku produkcyjnym	24 955
Osoby w wieku poprodukcyjnym	5934
Stopa bezrobocia	20,2%

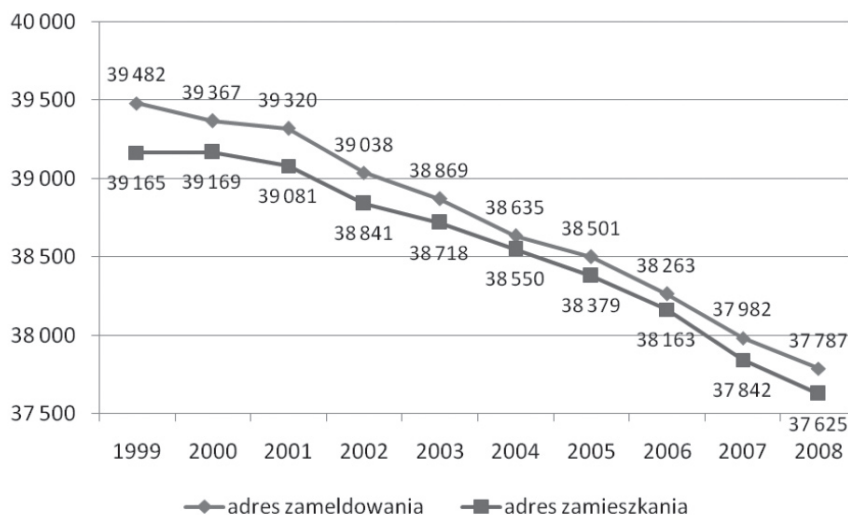
(Źródło: Plan rozwoju lokalnego gminy Miasto Brzeg)

Ludność Brzegu w latach 1999–2008 według adresu zameldowania i zamieszkania

ROK	WEDŁUG ADRESU	
	ZAMELDOWANIA	ZAMIESZKANIA
1999	39 482	39 165
2000	39 367	39 169
2001	39 320	39 081
2002	39 038	38 841
2003	38 869	38 718
2004	38 635	38 550
2005	38 501	38 379
2006	38 263	38 163
2007	37 982	37 842
2008	37 787	37 625

(Źródło: Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Miasto Brzeg na lata 2010–2015)

Ludność Brzegu w latach 1999–2008 według adresu zameldowania i zamieszkania

(Źródło: Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Miasto Brzeg na lata 2010–2015)

Według wyżej zamieszczonych wykresów oraz tabel można zauważyć, że liczba ludności jest zmienna i niestety ulega ciągłemu zmniejszeniu. Jest to związane między innymi z procesem stopniowego pogarszania się struktury wiekowej ludności.

Sytuacja demograficzna w regionie może mieć wpływ na liczbę uczniów przybywających do szkoły, dlatego ważne jest takie przygotowanie pałcówki, by była atrakcyjna pod względem edukacyjnym dla przyszłych uczniów.

2.5 Kompetencje kluczowe a lokalny rynek pracy

18 grudnia 2006 roku Parlament Europejski i Rada Europy wydały zalecenie w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. W zaleceniu tym wymienione zostały następujące kompetencje:

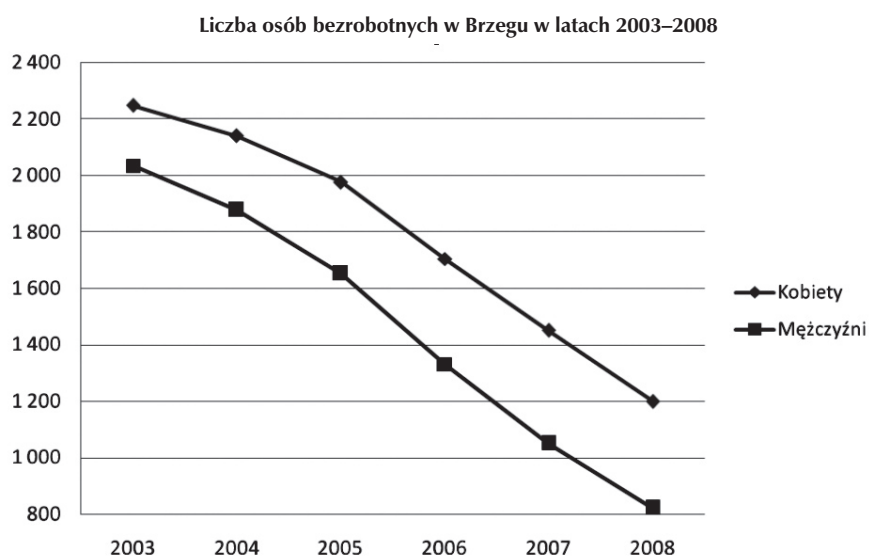
- porozumiewanie się w języku ojczystym,
- porozumiewanie się w językach obcych,
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- umiejętność uczenia się,
- kompetencje społeczne i obywatelskie,
- inicjatywność i przedsiębiorczość,
- świadomość i ekspresja kulturalna.

W ramach projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji główny nacisk będzie kładziony na cztery kompetencje:

- porozumiewanie się w językach obcych,
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- inicjatywność i przedsiębiorczość.

W przypadku bezpośredniego zagrożenia bezrobociem bardzo ważne jest przygotowanie absolwentów szkół do dynamicznego wkroczenia na rynek pracy. Dlatego też tak istotne jest kształtowanie kompetencji kluczowych.

Wskaźnik bezrobocia w gminie Miasto Brzeg spada, jednak ważniejsze jest zapobieganie bezrobociu niż zwalczanie go.

(Źródło: Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Miasto Brzeg na lata 2010–2015)

Kompetencje z zakresu porozumiewania się w językach obcych – wobec obecności na lokalnym rynku pracodawców i przedsiębiorców posiadających kapitał zagraniczny umiejętność posługiwania się językiem obcym wydaje się bardzo istotna w codziennej pracy mieszkańców Brzegu. Ponadto rozwój turystyki i coraz częstsze wizyty obcokrajowców niejako przymuszają do uczenia się więcej niż jednego języka.

Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne – szansa na ich wykorzystanie pojawia się przede wszystkim podczas pracy w przedsiębiorstwach, gdzie konieczne jest wykazanie się posiadaną już wiedzą techniczną w drodze typowo analitycznych wnioskowań oraz w konsekwencji działań. Umiejętności matematyczne przydadzą się więc w szeroko pojętym przemyśle.

Kompetencje informatyczne – mają służyć lepszemu wykorzystaniu nowoczesnych technologii w codziennym życiu, ułatwić dostęp do informacji, ale także sprawić, że bardziej efektywna i szybsza będzie komunikacja międzyludzka. Kompetencje kluczowe z zakresu informatyki mają pomagać w krytycznym podejściu do otaczającej rzeczywistości społeczeństwa informacyjnego, do znajdowania w nim nieścisłości i wad, które świadomy obywatel może i chce naprawić. Kompetencje informatyczne mają za zadanie nauczyć funkcjonowania wewnątrz różnych odpowiadających sobie odmiennych komputerowych programów operacyjnych, tak aby użytkownik komputera mógł bez problemu pracować na oprogramowaniu różnych producentów. Kompetencja ta ma także dać umiejętność przystosowywania zastanych progra-

mów komputerowych na użytek własny, a więc tworzenie osobistych baz danych, katalogów i innych.

Kompetencja inicjatywności i przedsiębiorczości – kompetencja szczególnie użyteczna i tym łatwiej możliwa do wykorzystania przy okazji funkcjonowania w otoczeniu miasta stref ekonomicznych. Umiejętność analizy zastanego rynku, a potem wykorzystanie poczynionych obserwacji w celu zaspokojenia zauważonej niszy pomiędzy przedsiębiorcami pozwala na zmniejszenie bezrobocia, ale także na rozwój osobisty przedsiębiorczej jednostki i w ogólnym rozrachunku także rozwój jej otoczenia.

Mówiąc o wybranych do projektu kompetencjach kluczowych, nie należy zapominać także o pozostałych kompetencjach z listy opracowanej przez Unię Europejską, wszystkie bowiem są ze sobą nierozzerwalnie związane.

Kompetencje kluczowe rozwijane w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji, dadzą uczestnikom projektu – a więc uczniom, którzy będą nabywać te kompetencje – przewagę na regionalnym rynku pracy w związku z jego zróżnicowanymi branżami, a przede wszystkim międzynarodową specyfiką.

3. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

3.1 Krótki opis bazy dydaktycznej

Typ placówki: Zespół Szkół Zawodowych,

Dyrektor szkoły: Renata Listowska,

Liczba uczniów: 673,

Liczba nauczycieli: 76,

Liczba oddziałów: 30,

Organ prowadzący: Starostwo Powiatowe w Brzegu.

Warunki lokalowe:

W szkole znajduje się 20 sal lekcyjnych, w tym:

- 8 pracowni (informatyczne, elektryczna),
- 4 klasopracownie (ekonomiczna, elektryczna, hotelarska, fizyczna),
- 2 sale gimnastyczne,
- 1 boisko wielofunkcyjne,
- 1 boisko do piłki nożnej.

Dyrekcja Szkoły wyposażenie placówki określa jako zadowalające (informacje pochodzą z wniosku aplikacyjnego):

WYPOSAŻENIE W ŚRODKI DYDAKTYCZNE OCENIAM JAKO:	TAK	NIE
– bardzo dobre		
– dobre		
– zadowalające	X	
– niezadowalające		
BIBLIOTEKA:	TAK	NIE
– multimedialne centrum informacyjne	X	
– skomputeryzowana:		
w pełni		
częściowo	X	
– dostęp do Internetu	X	

Wyposażenie sal jest niejednolite. Dyrekcja we wniosku aplikacyjnym zaznaczyła potrzebę doposażenia szkoły, wymieniając sprzęt, jaki chciałaby posiadać w poszczególnych salach (dane pochodzą z wniosku aplikacyjnego):

Programy realizowane w ramach programu nauczania			Liczba nauczycieli (korzystających z sali/pracowni)	Wyposażenie w środki dydaktyczne	Potrzeby ewentualnego doposażenia w środki dydaktyczne
	tak	nie			
Informatyka/ Technologie informacyjno- komunikacyjne	X		7	Komputery, rzutnik, ekrany, drukarka	Podręczniki, tablica interaktywna, notebook, urządzenie wielofunkcyjne
Matematyka	X		4	Plansze, modele, przyrządy geometryczne	Modele figur
Fizyka	X		2	Modele, sprzęt laboratoryjny, plansze, rzutnik, komputer, foliogramy, zestawy doświadczalne, TV i DVD	Kamera
Chemia	X		2	Modele, foliogramy, plansze, sprzęt laboratoryjny, filmy dydaktyczne, biblioteka przedmiotowa	Odczynniki chemiczne
Geografia	X		1	Mapy, globusy, atlasy, modele, plansze	Atlas Polski
Biologia	X		2	Modele, preparaty, foliogramy, plansze, filmy dydaktyczne, biblioteka przedmiotowa	
Przedsiębiorczość	X		4	Plansze	Filmy edukacyjne, gry symulacyjne, foliogramy, podręczniki, statyw na blok
Język angielski	X		6	Plansze, słowniki, odtwarzacze	Podręczniki z płytami CD, plansze
Język niemiecki	X		4	Plansze, słowniki, odtwarzacze	Tablica interaktywna
Język rosyjski		X			
Zajęcia pozaekcyjne: SKS, koło strzeleckie, zespół muzyczny, koło plastyczne, koło fotograficzne, koło informatyczne, konsultacje przedmiotowe	X		53	Piłki, aparat fotograficzny cyfrowy, kamera, komputery	KBKS-y, pamięć zewnętrzna, mikrofony

3.2 Charakterystyka uczniów szkoły

Zespole Szkół Zawodowych nr 1 uczy się 673 uczniów, w tym 644 w technikum, 21 w szkole policealnej, 8 w liceum dla dorosłych.

Uczniowie korzystający z zapomóg, stypendiów socjalnych, dojeżdżający do szkoły i mieszkający w bursach – dane pochodzące z wniosku aplikacyjnego:

Liczba uczniów korzystających ze stypendiów socjalnych	2	tj. 0,3% wszystkich uczniów w szkole
Liczba uczniów korzystających z zapomóg socjalnych	8	tj. 1,2% wszystkich uczniów w szkole
Liczba uczniów korzystających ze stypendiów unijnych	X	tj. 0% wszystkich uczniów w szkole
Liczba uczniów korzystających z zapomóg losowych	X	tj. 0% wszystkich uczniów w szkole
Liczba uczniów korzystających z innych form pomocy	5	tj. 0,7% wszystkich uczniów w szkole
Liczba uczniów dojeżdżających do szkoły; największa odległość od miejsca zamieszkania	381	tj. 56,6% wszystkich uczniów w szkole 49 km
Liczba uczniów mieszkających w bursach i internatach szkolnych	X	tj. 0% wszystkich uczniów szkoły

Część uczniów szkoły brała czynny udział w różnego rodzaju konkursach i olimpiadach – świadczyć to może o ich zaangażowaniu w życie szkoły (dane pochodzą z wniosku aplikacyjnego). Tego typu aktywność uczniów pozwala zobaczyć, jakie są ich zainteresowania i w jakich kierunkach je rozwijać. Wskazuje również na dziedziny, które warto promować wśród uczniów placówki.

OLIMPIADY I KONKURSY		
Liczba uczniów uczestniczących w olimpiadach		
OLIMPIADY	LICZBA UCZESTNIKÓW	LICZBA LAUREATÓW
Olimpiada hotelarska	25	X
RAZEM	25	X
Liczba uczniów uczestniczących w konkursach		
KONKURSY	LICZBA UCZESTNIKÓW	LICZBA LAUREATÓW
Konkurs historyczny „Krag”	11	X
Konkurs plastyczny „Tęcza”	12	X
Najzad Poetów na Zamek Piastów Śląskich	9	2
Konkursy informatyczne (3)	79	X
Najlepszy Hotelarz Opolszczyzny	7	X
Zarządzanie firmą	12	X
RAZEM	130	2

Charakteryzując uczniów, bardzo ważne jest zwrócenie uwagi również na wyniki potwierdzające kwalifikacje zawodowe, gdyż to może prognozować, ilu uczniów ma możliwość wejścia na rynek pracy.

WYNIKI EGZAMINÓW POTWIERDZAJĄCYCH KWALIFIKACJE ZAWODOWE			
ZAWÓD	ROK SZKOLNY 2007/2008		
	Liczba absolwentów	Liczba osób, które przystąpiły do egzaminu zawodowego	Liczba osób, które zdały egzamin zawodowy
Elektryk	18	11	4
Mechanik	15	15	8
Informatyk	46	45	20
Technolog żywności	17	15	6
Hotelarz	24	23	8
Spedytor	19	12	4
Handlowiec	14	14	1

Większość szkół śledzi losy swoich absolwentów. Dzięki temu można sprawdzić, czy kierunek rozwoju, jaki obrała szkoła, jest właściwy. W związku z wysokim stopniem bezrobocia ważne jest kontrolowanie losów absolwentów i na tej podstawie rozbudowywanie bądź zmienianie propozycji edukacyjnej szkoły. Zespół Szkół Zawodowych nr 1 również śledzi losy swoich byłych uczniów (dane zamieszczone we wniosku aplikacyjnym):

STATUS ABSOLWENTÓW	
Liczba uczniów kończących szkołę	117
Liczba maturzystów	108
LOSY ABSOLWENTÓW	
Liczba osób kontynuujących naukę	65
Liczba absolwentów, którzy podjęli pracę:	
– zgodnie z kwalifikacjami	8
– niezgodnie z kwalifikacjami	62
– w kraju	58
– poza Polską	4
– nie podjęli pracy	18

Niżej zamieszczona analiza SWOT powstała na podstawie odpowiedzi kadry dydaktycznej. Przedstawia ona opinie nauczycieli dotyczące uczniów ich szkoły. Wypowiedzi te są ważne, gdyż pozwalają „zobaczyć” uczniów „oczami nauczycieli”, którzy wiedzą o nich najwięcej i mogą w sposób obiektywny przedstawić ich charakterystykę. Analiza zawiera silne i słabe strony uczniów, a także szanse i zagrożenia. Z analizy wynika, że w głównej mierze nauczyciele są zadowoleni ze swoich uczniów, choć zwracają uwagę na niejednokrotnie zbyt duże aspiracje w porównaniu z potencjałem edukacyjnym.

Analiza SWOT
Charakterystyka uczniów

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> – systematyczne przekazywanie informacji o zapotrzebowaniu rynku pracy, dotyczących wymagań stawianych przyszłym pracownikom – na zajęciach podstaw przedsiębiorczości, godz. do dyspozycji wychowawcy, podczas organizowanych spotkań i prezentacji firm funkcjonujących na rynku; – współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, Młodzieżowym Biurem Pracy, Młodzieżowym Centrum Kariery; – szkolenia w zakresie doradztwa zawodowego; – przygotowanie uczniów do udziału w rozmowach kwalifikacyjnych; – udział w konkursach organizowanych przez PUP. 	<ul style="list-style-type: none"> – wprowadzenie doradztwa zawodowego w gimnazjach, co będzie skutkowało prawidłowymi decyzjami dotyczącymi wyboru zawodu, a tym samym kierunku kształcenia.
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – wysokie aspiracje uczniów i rodziców przy niskim potencjale edukacyjnym. 	<ul style="list-style-type: none"> – niezyskiwanie tytułu technika w wyuczonym zawodzie – brak świadomości utraty możliwości, które daje tytuł technika w wypadku poszukiwania i podejmowania pracy.

3.3 Charakterystyka kadry pedagogicznej

W Zespole Szkół Zawodowych nr 1 zatrudnionych jest 76 nauczycieli.

Do udziału w projekcie zostali zaproszeni przez dyrekcję. Grono pedagogiczne jest otwarte na rozwój i nowe inicjatywy.

Nauczyciele swoje kontakty z dyrekcją określają jako bardzo dobre, przebiegające „płynnie”. Tak nauczyciele określają współpracę z dyrekcją: „Nie mamy problemów z komunikacją, więc wszelkie spostrzeżenia, pomysły staramy się przekazywać na bieżąco dyrekcji szkoły. Myślę, że współpraca układa się pomyślnie, gdyż obie strony uwzględniają wszelkie pojawiające się uwagi”.

Nauczyciele mają możliwości podnoszenia swoich kompetencji poprzez udział w różnych projektach, a także studiując na studiach podyplomowych. Praca w tej placówce jest dla nich satysfakcjonująca. „W szkole jest możliwość podnoszenia kwalifikacji, w ramach WDN oraz w ramach potrzeb szkoły dofinansowane jest doszktałanie nauczycieli (podyplomowe szkoły, szkolenia, kursy). Oczywiście każdy powinien sam doszkalać się na bieżąco, opierając się na literaturze, intrnecie”.

Dyrekcja swoją współpracę z gronem pedagogicznym również określa dobrze: „Aktywność grona jest mobilizująca do wprowadzania zmian, grono pedagogiczne jest wyrozumiałe, zauważa różnorodne problemy i podejmuje działania zmierzające do ich rozwiązania”. Zauważalne są też drobne problemy (trudności) związane ze

współpracą z nauczycielami placówki: „W odniesieniu do całego grona pedagogicznego – brak trudności. W stosunku do niewielkiej części grona pedagogicznego:

- konieczność nadzoru nad realizacją podstawowych obowiązków wynikających z zatrudnienia,
- obojętność na proponowane zmiany, brak inicjatywy”.

W szkole oferuje się kształcenie ogólne i praktyczne (warsztatowe), nauczyciele przedmiotów ogólnych i warsztatowych mają wiele okazji do współdziałania (np. łączenia treści teoretycznych i zajęć praktycznych podejmowanych w ramach różnych przedmiotów). Nauczyciele współpracują ze sobą, na co wskazuje między innymi niżej zamieszczona analiza SWOT, która powstała na podstawie wypowiedzi kadry pedagogicznej.

Analiza SWOT
Współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących
z nauczycielami przedmiotów zawodowych

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystanie umiejętności z zakresu przedmiotów zawodowych do wykonywania zadań z przedmiotów ogólnokształcących; – wspólne przygotowywanie uczniów do uczestnictwa w konkursach; – dbałość o kulturę słowa, wygląd zewnętrzny itp. 	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie aktywności uczniów w działania wpływające na pozytywne zmiany ich postaw; – większa świadomość wartości ucznia technikum przygotowującego do wykonywania zawodu (w porównaniu z uczniami LO).
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – niska aktywność uczniów na rzecz zmian własnej postawy, hołdowanie maksymie „dobrze jest, jak jest”. 	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszający się autorytet nauczyciela w środowisku, co powoduje słabsze oddziaływanie na uczniów – lekceważenie opinii nauczycieli, nieliczenie się z ich zdaniem.

3.4 Współpraca szkoły z instytucjami samorządu lokalnego, pracodawcami i instytucjami pozarządowymi

W obecnej sytuacji widać konieczność rozwoju przede wszystkim kształcenia ustawicznego na terenie województwa oraz dostosowania kierunków kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych do młodzieży. Wiąże się to z problemem bezrobocia, jak również dopasowania oferty szkół do rynku pracy.

Szkoła przygotowuje uczniów do podjęcia pracy w przyszłości, uczniowie znajdują zatrudnienie na lokalnym rynku pracy, kontynuują naukę na wyższych uczelniach, bądź też znajdują zatrudnienie za granicą.

Analiza SWOT (zamieszczona niżej) przedstawia opinie nauczycieli na temat współpracy szkoły z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy. Opinie kadry pedagogicznej wskazują na dobrą współpracę z lokalnym rynkiem pracy, a także na liczne inicjatywy z tą współpracą związane. W analizie nauczyciele nie wskazali na słabe

strony, choć zwrócili uwagę na zbyt małą liczbę miejsc, w których uczniowie mogliby odbywać praktyki.

Analiza ta pokazuje, na jakie działania dyrekcja powinna kłaść większy nacisk, np. na bardziej zaangażowaną współpracę z regionalnymi, a może nawet ogólnopolskimi firmami w celu chociażby pozyskania nowych miejsc do odbywania praktyk przez uczniów.

Analiza SWOT
Współpraca szkoły z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca z lokalnymi firmami w celu organizacji praktyk zawodowych, – wycieczki przedmiotowe do zakładów pracy, organizowane w celu praktycznego zastosowania zdobytej wiedzy – weryfikacja teorii z praktyką. 	
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> – Brak miejsc realizacji praktyk zawodowych na odpowiednim poziomie, – brak przygotowania pedagogicznego pracowników firm, które stanowi wymóg podjęcia współpracy w zakresie praktyk zawodowych.

3.5 Funkcjonujące w szkole inicjatywy uczniowskie

Szkoła jest bardzo prężnie działającą placówką, nastawioną na rozwój. Świadomi są tego również uczniowie, co skutkuje rozlicznymi inicjatywami uczniowskimi. Samorząd szkoły organizuje między innymi I Dzień Wiosny, aktywując uczniów całej szkoły. Istnieje również zespół muzyczny, który ma możliwość odbywania prób w „salce prób”, znajdującej się w piwnicy szkoły. Niestety, „salka” nie jest w dobrym stanie technicznym i uczniowie z Samorządu wskazują na konieczność doinwestowania w nią. Uczniowie organizują również spotkania kabaretowe nie tylko w szkole, ale i poza nią. Planują rozpowszechnienie swojej działalności i wyjście z nią poza miasto Brzeg. Uczniowie chcą również stworzyć prężnie działającą stronę internetową, która mogłaby w lepszy sposób promować ich szkołę. Dla uczniów ważne jest „wyjście z cienia” i pokazanie, że technikum w żadnym wypadku nie jest gorszą szkołą, a uczniowie uczący się w niej są młodymi ambitnymi osobami.

Uczniowie bardzo często po zakończeniu lekcji jeszcze długo znajdują się w szkole, która jest dla nich miejscem przyjaznym i otwartym. Z uwagi na to, że szkołą jest bardzo liczna, trzeba również liczyć się z przejawami niesubordynacji (palenie w toaletach). Dyrekcja wymyśliła więc „karę” dla takich uczniów, np. przekopanie kawałka ziemi znajdującego się na terenie szkoły. Ma to nauczyć między innymi szacunku dla cudzej pracy.

Dyrekcja wskazuje również na inne problemy związane z uczniami:

Wykaz problemów:

- niski poziom zdawalności egzaminów zewnętrznych (maturalnych i potwierdzających kwalifikacje zawodowe);
- mała aktywność uczniów w konkursach i olimpiadach;
- niska średnia ocen w szkole;
- niska frekwencja;
- niewystarczające wyposażenie szkoły w pomoce dydaktyczne;
- brak aspiracji u uczniów do zdobywania nowych umiejętności.

3.6 Planowane kierunki rozwoju szkoły

Głównym celem dyrekcji szkoły, a także grona pedagogicznego jest podnoszenie kwalifikacji uczniów placówki. W szkole uczniowie mają jasno określone obowiązki.

Dyrekcja wskazuje na następujące kierunki rozwoju:

- podniesienie jakości kształcenia,
- dbałość o wszechstronny rozwój ucznia,
- przygotowanie uczniów do funkcjonowania na rynku pracy lub kontynuowania nauki,
- wychodzenie naprzeciw oczekiwaniom ucznia i rynku – dostosowanie kierunków kształcenia do oczekiwań i zapotrzebowania”.

Bardzo ważny jest dla dyrekcji i grona pedagogicznego udział w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji. Widzą w nim szansę na rozwój swojej placówki i podnoszenie kompetencji uczniów w niej się uczących:

- „– podniesienia jakości kształcenia,
- lepszego przygotowania uczniów do efektywnego funkcjonowania w gospodarce rynkowej,
- zwiększenia atrakcyjności prowadzonych zajęć,
- pozyskania atrakcyjnych pomocy dydaktycznych,
- zwiększenia kreatywności, aktywności, przedsiębiorczości uczniów”.

„Nauczę się pisać autorski program, szkoła pozyska dodatkowe środki na doposażenie w potrzebny sprzęt. To nowe wyzwanie w mojej nauczycielskiej pracy, dodatkowe źródło finansowe, a jeśli pojawią się dodatkowe godziny na realizację programu, rozbudzi się w uczniach chęć do nauki”.

W dokumentach aplikacyjnych dyrekcja dokładnie opisuje, dlaczego chce brać udział w projekcie i jaki to może mieć wpływ na rozwój szkoły:

Dzięki uczestnictwu w projekcie podniesimy jakość kształcenia uczniów w zakresie nauczania wybranych przedmiotów.

Projekt pozwoli na pozyskanie umiejętności logicznego, matematycznego myślenia w celu nawiązywania i podejmowania problemów występujących w życiu i pracy.

Wyposaży ucznia w wiedzę, umiejętności praktyczne konieczne do pozyskiwania i przetwarzania informacji, nawiązywania kontaktów.

Kompetencje uzyskane w ramach zajęć odbywających się podczas projektu pozwolą na efektywne funkcjonowanie w życiu, wdrażanie własnych pomysłów w działanie, podejmowanie nowych wyzwań, bycie aktywnym, przedsiębiorczym, kreatywnym, co pozwoli na osiągnięcie zamierzonych celów i funkcjonowanie w gospodarce rynkowej. Programy autorskie zaproponowane przez nauczycieli przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności zajęć, zmobilizowania uczniów do poszerzania wiedzy, zaktywizowania do nauki. Uczniowie zostaną lepiej przygotowani do zdawania egzaminów zewnętrznych lub do pracy w gospodarce rynkowej, dzięki poszerzeniu wiedzy i umiejętności w zakresie matematyki, języka obcego, technologii informatycznej i przedsiębiorczości. Wdrażanie programów autorskich zmobilizuje pozostałych nauczycieli do dokonywania modyfikacji programów wykorzystywanych w szkole.

Szkola zyska także dodatkowe środki dydaktyczne np. tablice interaktywne, laptopy, które uatrakcyjnią prowadzenie zajęć edukacyjnych, zwiększą dostępność uczniów do zajęć pozalekcyjnych – rozszerzając ich ofertę.

Nauczyciele zauważają również problemy związane z udziałem w projekcie:

„Problemy natury finansowej. Nie sprostać wymaganiom przy napisaniu autorskiego programu, gdyż nigdy tego nie pisałam. Jest mało czasu na napisanie programu, bo jednocześnie mamy swoje codzienne obowiązki, nie tylko zawodowe, ale również rodzinne. Obawiam się, że pojawią się problemy ze stosem dokumentacji, gdyż programy opierające się na środkach unijnych absorbują własne w tym zakresie. Realizacja programu wymaga więcej czasu na przygotowanie się do lekcji, a nie idzie za tym motywacja finansowa (skoro mamy wynagrodzenie z finansów szkolnych). O programie mówi się jak o zajęciach dodatkowych, ale one realizują obowiązkowy program nauczania, więc ocena na świadectwie musi być tam, gdzie są przedmioty obowiązkowe, a nie tam, gdzie dodatkowe (nie wiem jak wygląda ta kwestia techniczna). W przeciwnym razie będzie trudno zmobilizować uczniów do nauki. Uczniowie zdają egzamin zawodowy i maturalny, więc program muszą zrealizować, tu nie ma miejsca na traktowanie zajęć jako dobrowolnych, dodatkowych. Ja uczę nie tylko w jednej szkole, więc jeśli będą szkolenia w czasie, gdy mam lekcje nie w macierzystej placówce, mogę mieć problem w uczestniczeniu w nich”.

Wyżej zamieszczone wątpliwości oraz obawy związane z udziałem w projekcie są do pokonania przy dużej motywacji oraz wsparciu zarówno ze strony dyrekcji szkoły, jak i koordynatorów merytorycznych projektu. Należy pamiętać, że projekt Szkoła Kluczowych Kompetencji jest skierowany nie tylko do uczniów, ale i do na-

uczycieli oraz ma im pomóc w poszerzeniu swoich umiejętności. Nauczyciele mogą kontaktować się z koordynatorami projektu, którzy zawsze pomogą i doradzą, jak pokonywać trudności. Pamiętać jednak należy, że tak naprawdę powodzenie przy chociażby napisaniu programu autorskiego w dużej mierze zależy od samego nauczyciela i tego, czy będzie chciał aktywnie pracować.

4. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE

4.1 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe

Kompetencje kluczowe to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, integracji społecznej i zatrudnienia oraz bycia aktywnym obywatelem. W Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) Parlament Europejski i Rada Europy zalecają państwom członkowskim UE rozwijanie oferty kompetencji kluczowych dla wszystkich w ramach ich strategii uczenia się przez całe życie.

Kompetencje kluczowe:

- odgrywają szczególnie istotną rolę w uczeniu się, i to zarówno w szkołach oraz wszelkiego rodzaju innych instytucjach oświatowych, jak i w samokształceniu;
- są szczególnie ważne do osiągnięcia przez człowieka celów społecznych, nawet jeszcze w czasie pobierania nauki, choć głównie chodzi o urzeczywistnienie własnych celów społecznych już w życiu dojrzałym;
- są szczególnie potrzebne na większości stanowisk pracy.

Kształtowanie umiejętności kluczowych nie realizuje się jako odrębnej dziedziny aktywności, ale włącza się je w obręb konkretnych przedmiotów poprzez dobór odpowiednich metod i form kształcenia. Chodzi bowiem o to, aby absolwent szkoły był wyposażony nie tylko w wiedzę, ale także w konkretne umiejętności, które pomogą mu radzić sobie w nowej rzeczywistości społecznej i gospodarczej⁴.

Analiza SWOT, zamieszczona poniżej, ukazuje zachodzącą korelację pomiędzy kompetencjami zawodowymi a kompetencjami kluczowymi uczniów i absolwentów szkoły. Analiza ta powstała na podstawie wypowiedzi (pisemnych) nauczycieli szkoły. Nauczyciele wskazują na silne strony, wśród nich wymieniają między innymi dobrą współpracę uczniów z potencjalnymi pracodawcami. Wśród słabych stron (co niestety może mieć bezpośredni związek z udziałem uczniów w projekcie Szkoła

⁴ www.wsipnet.pl.

Kluczowych Kompetencji) wskazują znikome zainteresowanie uczniów zajęciami pozalekcyjnymi, a co za tym idzie – małą motywację do samorozwoju.

Analiza SWOT

Kompetencje zawodowe i kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów szkoły

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> – podjęcie współpracy z uczelniami w celu zwiększenia zainteresowań uczniów kierunkami kształcenia zawodowego, – organizowanie kół zainteresowań, – zauważanie osiągnięć uczniów i ich eksponowanie w szkole i poza szkołą, – umożliwienie uczniom korzystania z pracowni multimedialnych w celu doskonalenia umiejętności TI, – organizowanie szkolnych konkursów językowych, informatycznych i przedmiotowych, – organizowanie targów, prezentacji przedmiotów zawodowych obrazujących kierunki kształcenia w szkole. 	<ul style="list-style-type: none"> – organizacja ciekawych zajęć przez uczelnie (laboratoria, wykłady) kierowanych do uczniów, – opanowanie i szersze wykorzystanie metody projektów w nauczaniu zawodowym.
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – zbyt mała liczba nauczycieli posiadających uprawnienia egzaminatora, – niesatysfakcjonujące zainteresowanie uczniów z okolic miasta i uczestnictwo w kołach zainteresowań organizowanych w szkole (brak dojazdu „do” i „z” miejsca zamieszkania). 	<ul style="list-style-type: none"> – zbyt duże wymagania stawiane uczniom, dotyczące umiejętności i kompetencji zawodowych podczas egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.

We wniosku aplikacyjnym dyrekcja szkoły jasno opisała swoją propozycję kształtowania kompetencji kluczowych w wybranych specjalnościach:

Kompetencje matematyczne:

- gry logiczne i łamigłówki;
- strategia w grach planszowych;
- tworzenie schematów blokowych;
- turnieje matematyczne;
- stosowanie programów komputerowych oraz programu Excel, a także Internet/tworzenie prezentacji.

Kompetencje informatyczne:

- tworzenie baz konkursów i tekstów e-learningu, np. na platformie moodle;
- tworzenie i wykorzystywanie prezentacji multimedialnych;
- stosowanie w nauczaniu tablicy interaktywnej;
- zapraszanie na zajęcia fachowców;
- konkursy i turnieje informatyczne;
- samodzielne zdobywanie wiedzy m.in. przez sieć i Internet.

W zakresie przedsiębiorczości:

- metody aktywizujące, np. burza mózgów, krzyżówki, quizy;
- wykorzystanie debat do prowadzenia zajęć;
- gry dydaktyczne i symulacyjne;
- pozyskiwanie informacji z prasy;
- wycieczki przedmiotowe.

Porozumiewanie się w językach obcych:

- wykorzystanie Internetu;
- gry i zabawy symulacyjne;
- spotkania z native speakerem;
- udział w wykładach na uczelniach;
- tworzenie i przeglądanie stron WWW po angielsku.

4.2 Możliwości zatrudnienia i funkcjonowanie absolwentów na lokalnym oraz regionalnym rynku pracy

Uczniowie szkoły mają możliwość podjęcia pracy na rynku lokalnym.

Bardzo dobrze o przygotowaniu uczniów do wejścia na rynek pracy po ukończeniu szkoły wskazuje niski stopień bezrobocia wśród absolwentów – tylko 18 nie podjęło pracy (rok szkolny 2007/2008). Niepokojący jest jednak fakt że aż 62 absolwentów podjęło pracę niezgodną ze swoimi kwalifikacjami.

Największą grupą bezrobotnych stanowią osoby, które ukończyły szkołę i zarejestrowały się w Urzędzie Pracy. Naturalnym odruchem absolwentów szkół jest rejestracja w Urzędzie Pracy. Prawdopodobnie tę można wytłumaczyć trzema czynnikami: (1) brakiem oferty zatrudnienia, skierowanej wprost do młodzieży tuż „po szkole” (pracodawcy najchętniej zatrudniają osoby z pewnym doświadczeniem zawodowym); (2) możliwością skorzystania ze staży i szkoleń organizowanych przez Urząd Pracy, co zwiększa szanse młodych przy poszukiwaniu zatrudnienia; (3) jest to grupa absolwentów, którzy nie podejmują dalszej nauki i rejestrują się tylko po to, aby otrzymać ubezpieczenie zdrowotne z Urzędu Pracy.

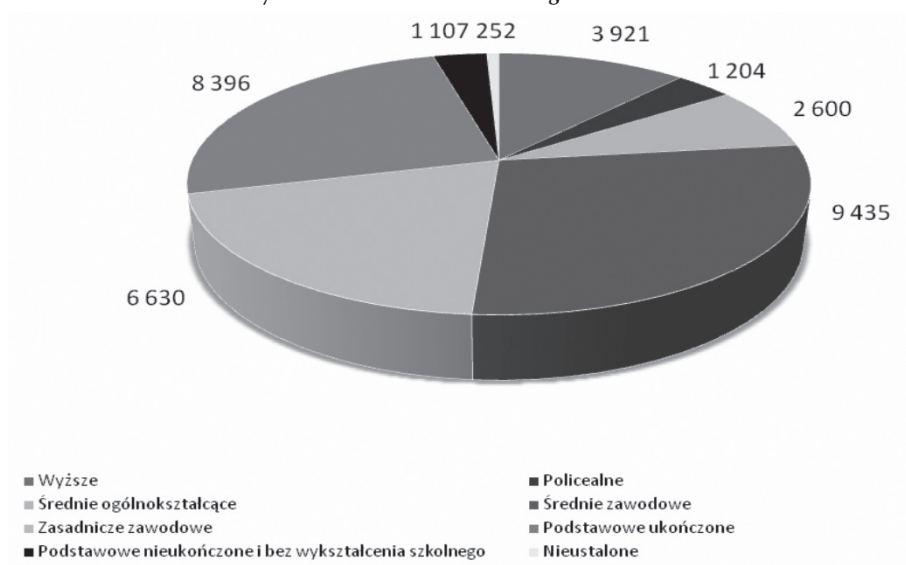
Jak wynika z wykresów zamieszczonych poniżej, spory odsetek mieszkańców Brzegu ma wykształcenie średnie zawodowe, a także zasadnicze zawodowe. Wskazywać to może na dużą popularność szkół kształcących w zakresie wybranego zawodu. Taka specjalizacja jest pewnego rodzaju ułatwieniem i może pomóc w starcie na rynku pracy.

Poziom wykształcenia mieszkańców Brzegu (2002 rok)

Poziom wykształcenia	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	3921	1850	2071
Policealne	1204	294	910
Średnie ogólnokształcące	2600	883	1717
Średnie zawodowe	9435	4456	4979
Zasadnicze zawodowe	6630	4140	2490
Podstawowe ukończone	8396	3572	4824
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	1107	422	685
Nieustalone	252	114	138
Ogółem	33 545	15 731	17 814

(Źródło: Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Miasto Brzeg na lata 2010–2015)

Wykształcenie mieszkańców Brzegu w 2002 roku

(Źródło: Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Miasto Brzeg na lata 2010–2015)

4.3. Współpraca szkoły z pracodawcami

Szkoła współpracuje z lokalnymi pracodawcami w zakresie realizacji praktyk zawodowych, przewidzianych w programie kształcenia poszczególnych specjalności.

Szkoła współpracuje z pracodawcami w realizacji praktyk. Dyrektorka i nauczyciele zawodów spotykają się w zakładach pracy z dyrekcją i kierownictwem zakładów – zwiedzają zakłady, dyskutują na tematy związane z wymaganymi umiejętnościami absolwentów szkoły, niezbędnymi do podjęcia pracy.

Dyrekcja zwraca również uwagę na zbyt małą liczbę pracodawców w regionie, którzy mogliby pełnić opiekę nad uczniami w ramach praktyk. Ponadto nie wszyscy pracownicy firm mają odpowiednie przygotowanie pedagogiczne, które stanowi wymóg podjęcia współpracy w zakresie praktyk zawodowych. Dość często pracodawcy wykorzystują uczniów jako bezpłatną siłę roboczą, nie ucząc ich potrzebnych umiejętności.

5. KOMPETENCJE KLUCZOWE W PROCESIE DYDAKTYCZNYM

5.1 Znajomość zagadnienia kompetencji kluczowych przez kadre pedagogiczną

Nauczyciele zostali zaproszeni do udziału w projekcie i wyrazili zainteresowanie przystąpieniem do niego, widząc w projekcie możliwość rozwoju szkoły, a przede wszystkim uczniów uczących się w tej placówce.

Analiza SWOT, zamieszczona poniżej, wskazuje na silne strony kadry pedagogicznej (dobrze wykształcona kadra, chętna do pozyskiwania nowych umiejętności). Oczywiście w analizie wskazane zostały również słabe strony, a także zagrożenia w aspekcie kształtowania kompetencji kluczowych.

Analiza SWOT
Kadra pedagogiczna w aspekcie kształtowania kompetencji kluczowych

SILNE STRONY	SZANSE
– elastyczna kadra pedagogiczna, chętna do pozyskiwania nowych kwalifikacji zawodowych.	
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
– brak innowacji edukacyjnych, – brak programów autorskich.	– zbyt duża zmienność przepisów, norm wymagająca dużej aktywności nauczycieli w celu pozyskiwania aktualnych treści wykorzystywanych w kształceniu zawodowym, – brak odpowiednich podręczników do przedmiotów zawodowych.

5.2 Doświadczenia w kształtowaniu kompetencji kluczowych w procesie dydaktycznym

Nauczyciele zdecydowali się na udział w projekcie kształtowania kompetencji kluczowych przede wszystkim ze względu na chęć posiadania wpływu na wybór treści nauczania, które są konieczne do funkcjonowania we współczesnym świecie.

Zagadnienie związane z kompetencjami kluczowymi było znane nauczycielom już wcześniej. Zaznaczali oni, że chcieliby zostać wyposażeni w „nowe” metody i środki do pracy z uczniami i/lub tak zmodernizować dotychczasowe, aby przyniosły obu stronom zadowolenie z osiągniętych wyników.

5.3 Formy realizacji podstawy programowej

Przy opracowywaniu projektu nowej podstawy programowej, ogłoszonej w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, uwzględniono także Zalecanie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.

Pojęcie umiejętności kluczowych jest rozpowszechnione w Polsce już od roku 1995, w związku z pracami nad Nową Maturą oraz programem KREATOR.

Nauczyciele świadomie przystąpili do projektu. Zaproponowali, by realizację wdrażania kompetencji kluczowych w ramach podstawy programowej oraz zajęć dodatkowych przeprowadzić na przedmiotach: matematyka, język angielski, informatyka i przedmioty zawodowe.

5.4 Dotychczasowe doświadczenia szkoły w projektach współfinansowanych przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w kontekście kształtowania kompetencji kluczowych

We wniosku aplikacyjnym dyrekcja szkoły nie określiła doświadczeń związanych z kształtowaniem kompetencji kluczowych. Można wnioskować, że doświadczenia te nie były rozległe.

Szkoła natomiast brała udział w innych projektach współfinansowanych z środków Unii Europejskiej, takich jak (dane pochodzą z wniosku aplikacyjnego):

Program Leonardo da Vinci Projekt:

Międzynarodowe staże kluczem do sukcesu – dziś rozszerzanie wiedzy jutro współpraca

Program Operacyjny Kapitał Ludzki działanie 9.2:

„Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego” – „Motywacja + Praktyka = Sukces”

Program Operacyjny Kapitał Ludzki działanie 3.3:

„Poprawa jakości kształcenia – Odkrywać nieznanne, tworzyć nowe – program rozwijania zainteresowań fizyką”

Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego:

„Unowocześnienie bazy kształcenia zawodowego szkół Ponadgimnazjalnych w powiecie brzeskim”

6. PODSUMOWANIE

6.1 Wnioski

Zespół Szkół Zawodowych nr 1 jak każda szkoła boryka się z licznymi problemami.

Duże znaczenie w aspekcie rozwoju szkoły mają niskie kompetencje i aspiracje absolwentów gimnazjów, którzy rozpoczynają naukę w jej murach. Brak podstawowych umiejętności językowych i matematycznych, koniecznych do nauki w szkole, w której kładzie się duży nacisk na naukę przedmiotów zawodowych, jest sporym problemem. Braki w wykształceniu ogólnokształcącym sprawiają, że nauczyciele od przedmiotów zawodowych muszą koncentrować się również na ogólnym kształceniu. Powoduje to zubożenie wiedzy praktycznej.

Nauczyciele tak opisywali problemy, na jakie natrafiają w swojej pracy:

„Trudno jest z motywacją uczniów do nauki, nie wszyscy rodzice współpracują z nauczycielami, rodzice czasem lekkomyślnie usprawiedliwiają nieobecności. Trudno realizować zajęcia dodatkowe, gdyż uczniowie w większości dojeżdżają do szkoły i mają ograniczone możliwości kolejnych połączeń. Wielu uczniów pochodzi z rodzin o niskich dochodach, a to utrudnia organizację wycieczek, które mają – jak wiadomo – zawsze charakter edukacyjny. W szkole jest problem z paleniem przez uczniów papierosów. Problem ograniczonych środków finansowych uniemożliwia uatrakcyjnienie propozycji dla uczniów na różnym polu, np. środki na nagrody, gdy przeprowadzane są konkursy, sprzęt na rozwijanie zainteresowań uczniów, nowoczesny sprzęt, który ułatwia ciekawsze prowadzenie zajęć itp.”.

„Niekórtym uczniom nie zależy na wysokich wynikach nauczania – zadawałają się najniższą oceną pozytywną, wyśmiewają tych, którzy chcą osiągnąć więcej. Trudno zmobilizować ich do samodzielnej pracy w domu. Uczniowie coraz liczniej palą papierosy, a z niektórych rozmów wynika, że dobra zabawa musi odbywać się koniecznie z piwem lub innymi napojami alkoholowymi. Rozmawiając między sobą, używają wulgarnych słów, co staje się mową potoczną. Wagary utrudniają osiągnięcie lepszych efektów”.

„Dyscyplina, różnica w poziomie wiedzy wśród uczniów”.

*„– Brak środków finansowych na wyposażenie i organizację imprez szkolnych,
– minimalny udział uczniów w olimpiadach i konkursach,
– brak współpracy z rodzicami,
– niski wskaźnik zdawalności egzaminów zewnętrznych,
– niski wskaźnik przystępowalności absolwentów do egzaminów”.*

Udział w projekcie może być dla uczniów szansą pozyskania nowych umiejętności, uwierzenia w siebie. Projekt jest też możliwością dla nauczycieli, by stworzyli swoje własne programy autorskie, poszerzyli swoją wiedzę i nauczyli się sprawniejszego motywowania uczniów do działania.

Rekomendacje:

- Zwiększenie uwagi na kształtowanie umiejętności kluczowych na zajęciach z przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących. Uświadomienie znaczenia kompetencji kluczowych uczniom i nauczycielom poprzez prowadzenie zajęć pod tym kątem;
- Znaczny odsetek uczniów dojeżdżających nie sprzyja realizacji zajęć dodatkowych/pozalekcyjnych, jednak aktywizację i wdrażanie kompetencji kluczowych można włączać w regularne działania edukacyjne;
- Wprowadzenie mniej licznych klas bądź w trakcie zajęć lekcyjnych podzielenie klasy na mniej liczne grupy może umożliwić nauczycielom większą kontrolę oraz bardziej indywidualny sposób pracy;
- Podnoszenie motywacji uczniów do przyjęcia odpowiedzialności za własny rozwój jest możliwe poprzez pokazywanie związku pomiędzy rozwijaniem własnych zainteresowań i uzdolnień a wymiernymi korzyściami wykorzystania ich na rynku pracy;
- Zwiększenie kontaktów z rodzicami w przypadku uczniów stwarzających najwięcej problemów wychowawczych;
- Zaproponowanie uczniom z problemami szkolnymi kontaktu z poradniami pedagogiczno-psychologicznymi w celu zapewnienia im pełnego wsparcia;
- Podjęcie działań mających na celu modernizację i unowocześnienie pracowni przedmiotowych. Środki finansowe można zdobyć, biorąc udział w projektach unijnych i uzyskując dodatkowe dofinansowanie od organów prowadzących;
- Praca nad podniesieniem poziomu kompetencji uczniów z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych może wpłynąć na poprawę wyników z przedmiotów zawodowych;
- Zwiększenie elastyczności pomiędzy kształceniem teoretycznym a praktycznym;
- Wprowadzanie nowych aktywnych form prowadzenia zajęć, wymagających od uczniów większej aktywności, np. metoda projektu;
- Zwiększenie pomocy materialnej dla uczniów. Pomoc w uzyskaniu stypendium socjalnych i naukowych;
- Modernizacja oferty edukacyjnej poprzez bieżące badanie rynku pracy i jego zmieniających się tendencji.